

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน

ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี

เมธิกา พ่วงแสง^{1*} ชมนกาส วรรณหทัย² หญิง มัทนัง³ ปาริชาติ ช้วนรักธรรม⁴

Public Participation in Community Development of Ban Bueng Subdistrict, Bankha District, Ratchaburi Province

Maythika Puangsang^{1*} Chomnapas Wannahuay² Ying Muttanang³ Parichat Chaunraktham⁴

Received 4/1/2021

Revised 22/4/2021

Accepted 25/5/2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี 2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 383 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม คอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า

1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี พบว่า ประชาชนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการวางแผน ตามลำดับ 2) ประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่มีปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และระยะเวลาอาศัยในพื้นที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ข้อเสนอแนะ คือ ควรกำหนดนโยบายด้านการมีส่วนร่วมใน

^{1*}คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon

E-mail: maythika.p@rmutp.ac.th*

²สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

Institute of Research and Development, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon

E-mail: chomnapas.w@rmutp.ac.th

³สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

Institute of Research and Development, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon

E-mail: ying.mu@rmutp.ac.th

⁴คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon

E-mail: parichat.c@rmutp.ac.th

การพัฒนาพัฒนาชุมชนโดยให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีโอกาสมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่รองรับความเจริญทางการท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นพื้นที่ติดต่อกับอำเภอสวนผึ้งซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม การพัฒนาชุมชน การท่องเที่ยวโดยชุมชน

Abstract

This research aimed to 1) examine the level of public participation with regard to community development in Ban Bueng Subdistrict, Ban Kha District, Ratchaburi Province, and 2) to compare the level of public participation in community development with regard to personal factors. The samples were 383 people in Ban Bueng Subdistrict, Ban Kha District, Ratchaburi Province. The instrument used for data collection was a questionnaire. The statistics used for data analysis were the frequency, percentages, mean, and standard deviation. The results were as follows:

1) Overall, public participation in the community development was rated at a high level. Public participation in the operation was rated the highest, followed by participation in the following areas i.e. benefit sharing, monitoring and evaluation, decision making, and planning, respectively. 2) The samples of different personal factors, i.e. genders, ages, educational levels, occupation, and length of residence in the community, differed in their participation in community development at the significance level of 0.05.

Implications of the study include establishment of policies to allow for local people's participation in the development of community with the purpose to increase the capacity in accommodating tourists at the local attractions, as well as to prepare for tourism boom due to the fact that Ban Bueng Subdistrict is an area that is connected to Suan Phueng District, a major tourist attraction.

Keywords: participation, community development, Community Based Tourism

บทนำ

สำหรับประเทศไทยจัดระบบการปกครองโดยใช้หลักการสำคัญ 3 หลัก คือ หลักการรวมอำนาจ หลักการแบ่งอำนาจ และหลักการกระจายอำนาจ ซึ่งหลักการสำคัญนี้มีความสัมพันธ์กับการแบ่งเขตการปกครองเพื่อการบริหารราชการแผ่นดิน 3 ส่วน คือ 1) หลักการรวมอำนาจ ใช้สำหรับการบริหารราชการส่วนกลาง 2) หลักการแบ่งอำนาจ ใช้สำหรับการบริหารราชการส่วนภูมิภาค และ 3) หลักการกระจายอำนาจ ใช้สำหรับการปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งทั้ง 3 หลักการนี้เป็นรูปแบบการปกครองไทยและยังมีการใช้สำหรับการบริหารราชการแผ่นดินในปัจจุบัน ถึงแม้ประเทศไทยจะปกครองโดยหลักการสำคัญที่กล่าวมา แต่รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจ การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม การจัดทำบริการสาธารณะและการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ โดยจะพบว่าในปัจจุบันรัฐให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นอย่างมาก โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาชุมชน โดยเริ่มตั้งแต่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหา วิเคราะห์ปัญหา และการวางแผนการแก้ไข

ปัญหา การพัฒนาให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในขั้นตอนต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการตรวจสอบและติดตามผล รวมถึงการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ฯลฯ ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นพื้นฐานสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและถือเป็นหลักสากลที่ได้รับการยอมรับในนานาอารยประเทศจนมีความสำคัญและเป็นเรื่องที่จะต้องดำเนินการปกครองประเทศของโลกประชาธิปไตย

ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่สำคัญของหน่วยงานภาครัฐที่จะส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ชุมชน จนถึงในระดับชาติร่วมกัน ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การพัฒนาท้องถิ่น ร่วมกำหนดนโยบายของรัฐบาล และแนวทางการพัฒนาชุมชน เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน เพราะการมีส่วนร่วมเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาประเทศไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาตั้งแต่ชุมชนขนาดเล็กในจนถึงการพัฒนาประเทศที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมภาคประชาชน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนจะเป็นพลังขับเคลื่อนให้การพัฒนาเป็นไปตามความต้องการของชุมชนเพราะเป็นการพัฒนาจากการรับรู้ปัญหาของชุมชนอย่างแท้จริงทำให้สามารถแก้ไขปัญหาได้น่าสนใจให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นการพัฒนาที่ทำให้เกิดความสุขความสมบูรณ์ขึ้น (องค์การบริหารส่วนตำบลดอนตะโก, 2558)

อำเภอบ้านคา เป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดราชบุรี ท้องที่อำเภอบ้านคาเดิม เป็นส่วนหนึ่งของอำเภอสวนผึ้ง ทางราชการได้แบ่งพื้นที่การปกครองออกมาตั้งเป็นกิ่งอำเภอบ้านคา ตามประกาศกระทรวงมหาดไทยลงวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2540 โดยมีผลบังคับตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม ปีเดียวกัน และต่อมาได้มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะขึ้นเป็นอำเภอบ้านคา ในวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2550 (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอบ้านคา, 2563) ประกอบด้วย 3 ตำบล คือ ตำบลบ้านคา ตำบลบ้านบึง และตำบลหนองพันจันทร์ ซึ่งมีตำบล คือ ตำบลบ้านคา ตำบลบ้านบึงที่มีเขตพื้นที่ติดต่อกับอำเภอสวนผึ้ง ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัดราชบุรี จากการที่พื้นที่สวนผึ้งกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมและมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วทำให้พื้นที่ใกล้เคียงได้รับการพัฒนาเพื่อรองรับสถานการณ์ดังกล่าวด้วย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี ในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการวางแผน 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล โดยทำการศึกษาในภาพรวมและรายด้าน ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ชุมชนเกิดการพัฒนากลไกสำคัญที่จะขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนคือ ประชาชนในพื้นที่ซึ่งเป็นส่วนขับเคลื่อนสำคัญที่สุด นอกจากนี้ ในบางครั้งยังพบการมีส่วนร่วมยังเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความสามัคคีของประชาชนในชุมชน จนก่อให้เกิดแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมสำคัญหลาย ๆ อย่าง จนสามารถสร้างการพัฒนาให้กับชุมชนได้อย่างชัดเจนและยั่งยืน

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดสำคัญที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าได้นำแนวคิดการมีส่วนร่วมของ สัญญา เคนาภูมิ (2551) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่สมาชิกได้มีโอกาสร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติตามโครงการ ร่วมติดตามประเมินผล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่พึงประสงค์ ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมจะต้องมาจากความสมัครใจ พึงพอใจ และได้รับผลประโยชน์ที่เกิดจากชุมชนโดยส่วนรวม และสมบัติ นามบุรี (2562) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม โดยการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมายของสังคมและการจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และปฏิบัติตามแผนการหรือโครงการต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ

Cohen & Uphoff (1981, pp. 17-19) ได้อธิบายขั้นตอนของการมีส่วนร่วมดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ในกระบวนการของการตัดสินใจนั้น ประการแรกสุดที่ต้องกระทำ คือ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญต่อจากนั้นก็เลือกนโยบายและประชาชนที่เกี่ยวข้อง

การตัดสินใจนี้เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการไปเรื่อย ๆ ตั้งแต่การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงานโครงการนั้นได้มาจากคำถามว่าใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้างและจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงานและการประสานงาน และการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วยผลประโยชน์ของโครงการนี้ รวมทั้งผลที่เป็นประโยชน์ทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคมด้วย

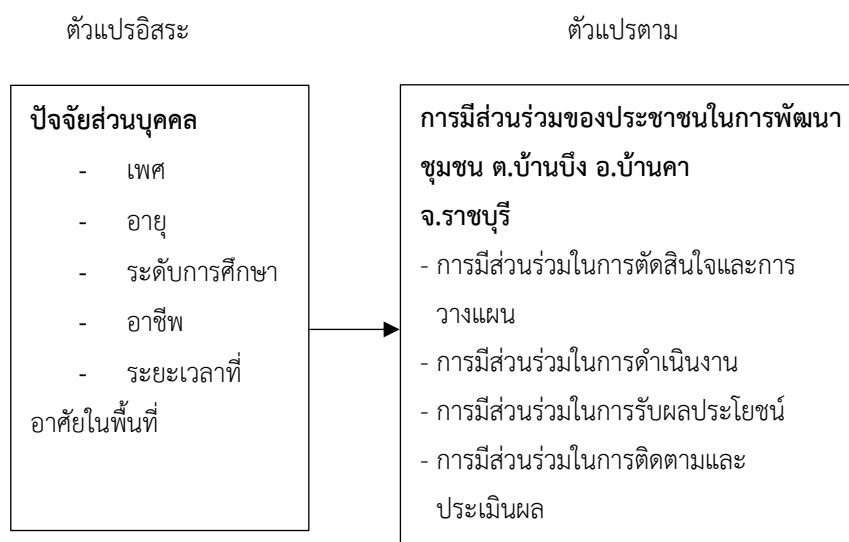
ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้น สิ่งสำคัญจะต้องสังเกตคือ ความเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectation) ซึ่งมีอิทธิพล สามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดโดยเชื่อมโยงตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการมีส่วนร่วมการพัฒนาชุมชนใน 4 มิติ โดยประยุกต์จากแนวคิดของสัญญา เคนาภูมิ (2551) สมบัติ นามบุรี (2562) และองค์ประกอบขั้นตอนการมีส่วนร่วมของ Cohen & Uphoff (1981)

สมมติฐานในการวิจัย

ประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) ประชาชนที่มีรายชื่อในฐานข้อมูลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี จำนวน 9,112 คน (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอบ้านคา, 2563)

กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ประชาชนที่มีรายชื่อในฐานข้อมูลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี จำนวน 9,112 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างของกลุ่มประชากรด้วยการคำนวณจากตารางสำเร็จรูป Taro Yamane (Taro Yamane, 1967) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 383 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

ช่วงเวลาในการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2563

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชน ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี

โดยมีเนื้อหาในการสอบถามแบ่ง ออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชน ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี ประกอบด้วย เนื้อหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการวางแผน 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

โดยมีการกำหนดหลักเกณฑ์วัดคะแนนเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่วัดได้ออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ช่วงค่าเฉลี่ย

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่

การแปลความหมาย

4.21 – 5.00 = มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด

3.41 – 4.20 = มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก

2.61 – 3.40 = มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

1.81 – 2.60 = มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย

1.00 – 1.80 = มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) กับผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ ผลการวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหาของภาพรวมได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.86 และผู้วิจัยคัดเลือกเฉพาะคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 -1.00 มาใช้ (กิตติพงษ์ พิพิธกุล, 2561) จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่ใกล้เคียงกับประชากรกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน เพื่อทดสอบความเชื่อมั่นด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) โดยได้ค่าความเชื่อมั่นภาพรวมของแบบสอบถามเท่ากับ .90

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) วิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วม ของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม สำหรับตัวแปรอิสระที่แบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อย ใช้สถิติ T-test (T-test for statistical analysis) ส่วน ตัวแปรที่มากกว่า 2 กลุ่มย่อยขึ้นไป ใช้สถิติผันแปรทางเดียว (Oneway Analysis of Variance: One way ANOVA)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง สรุปได้ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย ร้อยละ 38.40 และเพศหญิง ร้อยละ 61.60 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 46.00 โดยมีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 38.10 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 22.70 และอาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นระยะเวลามากกว่า 10 ปี ร้อยละ 56.10

2. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, $SD = .53$) เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, $SD = .66$) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 4.06$, $SD = .52$) ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ($\bar{X} = 4.00$, $SD = .53$) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการวางแผน ($\bar{X} = 3.95$, $SD = .59$) ดังสรุปในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	SD	แปลผล	ลำดับที่
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการวางแผน	3.95	.59	มาก	4
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	4.13	.66	มาก	1
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	4.06	.52	มาก	2
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	4.00	.53	มาก	3
ภาพรวมการมีส่วนร่วม	4.03	.53	มาก	

3. ผลการทดสอบสมมติฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และระยะเวลาการอาศัยในพื้นที่

สำหรับการทดสอบสมมติฐาน ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และระยะเวลาการอาศัยในพื้นที่ พบว่าประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และระยะเวลาการอาศัยในพื้นที่ มีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังสรุปในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐาน	ผลการทดสอบสมมติฐาน		
	ค่านัยสำคัญ	เป็นไปตามสมมติฐาน	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
1. เพศ	0.000*	✓	
2. อายุ	0.000*	✓	
3. ระดับการศึกษา	0.000*	✓	
4. อาชีพ	0.000*	✓	
5. ระยะเวลาการอาศัยในพื้นที่	0.000*	✓	

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. จากการศึกษาในระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี พบว่า ประชาชนเห็นความสำคัญของกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน โดยประชาชนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากที่สุด ทั้งนี้ การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานหรือดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้เป็นไปตามแผนโครงการกิจกรรมต่าง ๆ ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนดไว้ และเพื่อต้องการให้เกิดการพัฒนาในชุมชนของตนเอง ต้องการให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น รวมไปถึงเพื่อเป็นการสนับสนุนให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จด้วยดี รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการวางแผน อาจกล่าวได้ว่าโครงการ/กิจกรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้น ทุกโครงการ/กิจกรรมส่งผลให้คุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ดีขึ้น จึงทำให้ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนิสร์ ยืนยง (2561) ทำการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น ในจังหวัดนครนายก พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น ในจังหวัดนครนายก โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับแนวคิดของ สัญญา เคนาภูมิ (2551) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่สมาชิกได้มีโอกาสร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติตามโครงการ ร่วมติดตามประเมินผลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่พึงประสงค์ ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมจะต้องมาจากความสมัครใจ พึงพอใจ และได้รับผลประโยชน์ที่เกิดจากชุมชนโดยส่วนรวมร่วมกัน และวิชญ์ ทองบพิตร (2560) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอบ้านคา จังหวัดนครพนม พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอบ้านคา จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ดังนั้น สรุปได้ว่ากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี ควรเริ่มด้วยการวิเคราะห์ SWOT Analysis รวมไปถึงการกำหนดยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ เป้าหมายตัวชี้วัด และแผนงานโครงการกิจกรรม ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวจะต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมและการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนอย่างแท้จริง เนื่องจากประชาชนในชุมชนเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสำคัญ

2. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และระยะเวลาการอาศัยในพื้นที่ พบว่า

ประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และระยะเวลาการอาศัยในพื้นที่ มีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี แตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับ สอดคล้องกับ Phang Kosal (2561) ทำการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของตำบลสวายปรอเตียล อำเภอสระออง จังหวัดกันตล ราชอาณาจักรกัมพูชา พบว่า ปัจจัยด้านเพศ และระดับการศึกษาของประชาชนที่ต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของตำบลสวายปรอเตียล อำเภอสระออง จังหวัดกันตล ราชอาณาจักรกัมพูชาแตกต่างกัน และสอดคล้องกับ สุรวี กลิ่นอุบล (2563) ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวเขาจีน ต.ห้วยยางโทน อ.ปากท่อ จ.ราชบุรี พบว่า ปัจจัยด้านอายุ อาชีพ และระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่ที่ต่างกัน มีส่วนร่วมต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวเขาจีน ตำบลห้วยยางโทน อำเภอบางท้อ จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1) จากผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการวางแผน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด โดยเฉพาะประเด็นการมีส่วนร่วมในการเสนอแนะแผนพัฒนาชุมชนเพื่อพิจารณาการทำงานพัฒนาภายในชุมชน ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเข้ามามีบทบาท ให้ข้อมูลและชี้แจงเพื่อกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นของตนและสนับสนุนการมีกิจกรรมใหม่ สำหรับการพัฒนาชุมชน และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุดเพื่อให้การพัฒนาชุมชนเป็นไปตามความต้องการของประชาชนมากที่สุด

2) จากการศึกษาพบว่าชุมชนยังขาดการเปิดรับข่าวสารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการค้นหาทรัพยากรมาใช้ให้เกิดประโยชน์ รวมถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมประชุมเพื่อกำหนดนโยบายการสร้งงบประมาณ เพื่อการพัฒนากิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise) การจัดการกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

3) ควรมีการศึกษาด้านขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เพื่อรองรับความเจริญทางการท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นพื้นที่ติดต่อกับอำเภอสวนผึ้งซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ

4) หน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการพัฒนาศักยภาพและทักษะของประชาชนในชุมชนให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้อย่างยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยการจัดการเชิงกลยุทธ์ด้วยการออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า สำหรับวิสาหกิจชุมชน จังหวัดราชบุรี ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ผู้วิจัยขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้

รายการอ้างอิง

- กิตติพงษ์ พิพิธกุล. (2561). คุณภาพเครื่องมือแบบสอบถาม : Validity กับ Reliability ในการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. 8(2), 104-110.
- ธนิศร ยืนยง. (2561). การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น ในจังหวัดนครนายก. *Journal of MCU Nakhondhat*, 5(2), 119-135.
- Phang Kosal, ศิริพน โพธิ์ธำ, เอกพงษ์ วงศ์คำจันทร์, จำเริญ อุ่นแก้ว. (2561). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของตำบลสวายปรอติเยล อำเภอเสะอวง จังหวัดกันดาล ราชอาณาจักรกัมพูชา. *วารสารวิชาการ มรภ. ศรีสะเกษ*, 12(3), 89-98.
- วิชญ์ ทองบพิตร. (2560). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- สมบัติ นามบุรี. (2562). ทฤษฎีการมีส่วนร่วมในงานรัฐประศาสนศาสตร์. *วารสารวิจัยวิชาการ*. 2(1), 183-197.
- สัญญา เคนาภูมิ. (2551). *ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนใน 4 จังหวัดชายแดนลุ่มน้ำโขง*. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, ปทุมธานี.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี. (2563). *ประวัติอำเภอบ้านคา*. สืบค้น 10 ธันวาคม 2563, จาก <https://district.cdd.go.th/bankha/about>
- สุธาวิ กลิ่นอุบล. (2563). การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวเขาจีน ต.ห้วยยางโทน อ.ปากท่อ จ.ราชบุรี. *วารสารสังคมศาสตร์ มทร.ตะวันออก*, 9(2), 108-118.
- องค์การบริหารส่วนตำบลดอนตะโก. (2558). *แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา (พ.ศ.2558-2562)*. ราชบุรี: องค์การบริหารส่วนตำบลดอนตะโก.
- องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านบึง. (2563). *สภาพทั่วไป องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านบึง*. สืบค้น 10 ธันวาคม 2563, จาก <http://www.banbunglocal.go.th>
- Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1981). *Rural Development Participation: Concept and Measure for Project Design Implementation and Evaluation: Rural Development Committee Center for international Studies*. New York: Cornell University Press.
- Yamane, Taro. (1967). *Statistics: An Introductory Analysis* (2nd Edition). New York: Harper and Row.